

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 37.013.42

А. П. Аніщенко

ВОЛОНТЕРСТВО У ПАЛІАТИВНІЙ ДОПОМОЗІ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

Численний волонтерський рух є ознакою демократичних процесів та наявності громадянського суспільства в державі. Практика роботи з добровольцями не отримала, поки що, достатнього розвитку в Україні. Спостерігається дефіцит волонтерських кадрів, особливо в сфері паліативної та хоспісної допомоги. В зарубіжних країнах розповсюджена практика залучення до роботи у хоспісах молодих добровольців.

Зміст і характер діяльності волонтерів, гуманітарні потреби важкої групи хворих, що мають цілий комплекс складних медичних, соціальних, юридичних, духовно-етичних і організаційних проблем, нерідко, вирішеність наперед результатів лікування, вимагають обов'язкової попередньої ґрунтовної підготовки майбутніх добровольців, відсутність якої – одна з основних причин нечисленності волонтерського корпусу та високій плинності кадрів.

Один з шляхів залучення молоді до волонтерства є створення соціально-педагогічних умов для забезпечення ефективних соціально-виховних цілеспрямованих впливів на волонтерів в процесі їхньої підготовки та подальшої просоціальної діяльності у педагогічно-орієнтованих громадських організаціях.

Проблеми соціалізації молоді та окремі аспекти діяльності волонтерів досліджені в працях науковців: О. Безпалько, Р. Вайноли, Н. Заверико, І. Звереві, Г. Лактіонової, Т. Лях, С. Савченка, С. Харченка. Однак, подальшого дослідження потребує система підготовки соціально-педагогічними засобами добровольців з числа студентської молоді до волонтерської діяльності в сфері паліативної та хоспісної допомоги.

Метою статті є дослідження необхідних умов забезпечення результативної підготовки волонтерів для роботи в умовах хоспісу в рамках соціальних проектів громадських організацій.

Потенційно проектна діяльність громадських організацій надає широкі можливості молоді розвивати та проявляти свою соціальність у розбудові громадянського суспільства. „Громадська діяльність передбачає здійснення людиною чогось важливого і корисного поза межами власної домівки ...” [3, с. 4]. Соціальне проектування на сучасному етапі розвитку суспільства є найбільш перспективною діяльністю щодо покращення життя у суспільстві, воно дає можливість створити прототип бажаного майбутнього, чітко визначити варіанти розвитку або зміни того чи іншого

явища у соціальній дійсності та створити прецедент для включення держави у вирішення актуальних проблем.

На практиці, традиційна проектна діяльність більшості громадських організацій пов'язана з реалізацією короткострокових нормативно – розподільчих проектів, як правило, інформаційного характеру, спрямованих на надання різноманітних соціальних послуг для обмежених цільових груп. Потреби такої цільової групи, як пацієнти хоспісу та члени їх сімей, потребують якісно нових підходів до вирішення їхніх проблем та інноваційного дизайну соціальних проектів.

Паліативна допомога – особливий вид допомоги, що надається пацієнтам на останніх стадіях перебігу невиліковних захворювань, та включає комплекс заходів, спрямованих на полегшення фізичних та емоційних страждань, а також задоволення різнобічних психологічних, соціальних і духовних проблем пацієнтів та членів їх родин [1]. Таким чином, паліативна допомога – це складна, активна, комплексна допомога невиліковно хворій людині, що має міждисциплінарний характер, охоплює пацієнтів, сім'ю та громаду, має за мету збереження найвищої якості життя пацієнта, обов'язково включає волонтерський компонент. Вищезазначене вимагає відповідної психо-соціо-духовної компетентності волонтера, що забезпечується тільки в процесі спеціального навчання та цілеспрямованого соціального виховання з залученням громадських організацій соціально-педагогічної спрямованості.

З точки зору соціально-педагогічного підходу, сутністю інноваційних волонтерських проектів є розробка та реалізація умов становлення майбутніх волонтерів хоспісу. Безпосередня ефективна волонтерська діяльність забезпечується відповідною специфічною освітньо-виховною підготовкою з наступним соціальним загартуванням майбутніх добровольців.

Практичним прикладом такого соціально-педагогічного підходу є соціальний проект „Створення громадської молодіжної волонтерської служби хоспісної допомоги „Ера милосердя” Харківської обласної громадської організації „Соціальний всесвіт”. Саме у цьому проекті соціальними педагогами, членами організації, розроблена інноваційна програма, що складається з освітньо-виховного та соціально-діяльнісного блоків, що реалізуються через педагогічні умови.

Основними цілями діяльності волонтерської служби є необхідна комплексна психо-соціо-духовна підтримка пацієнтів хоспісу та членів їх сімей, що доповнює паліативну медичну допомогу; а також – формування соціального психолого-педагогічного середовища для соціального виховання та розвитку духовності сучасного молодого покоління в процесі усвідомлення соціально значущої волонтерської діяльності.

У відповідності до першої умови, розроблена програма, що складається із семінарських і тренінгових занять та має на увазі оволодіння специфічними знаннями і навиками, необхідними для ефективної роботи у хоспісі.

Майбутні волонтери послідовно вивчають волонтерство як специфічне соціальне явище, моделі та технології соціально роботи у хоспісах, основи психологічного консультування та комунікативний тренінг, основи танатології, соціальні аспекти життя невиліковно хворої людини, засади фізичного догляду, засоби профілактики емоційного вигорання, фандрейзинг. В процесі засвоєння програми формуються такі соціально-важливі якості як милосердя, емпатія, гуманізм, альтруїзм, толерантність; розвивається нове розуміння та підвищується значимість таких загальнолюдських цінностей, як любов, справедливість, визнаються цінності самовиховання та саморозвитку, що призводить до позитивної зміни духовності та світогляду майбутніх волонтерів.

Другою необхідною умовою забезпечення результативної підготовки майбутніх волонтерів для роботи в умовах хоспісу є соціальне загартування, де набуті волонтерами знання, соціальні цінності та соціальні якості закріплюють та удосконалюють в ході практичної волонтерської діяльності.

Завданнями соціального загартування волонтерів у хоспісі є: сформувані педагогічними засобами сукупність соціальних якостей, закріпити позитивний перегляд ієрархії соціальних цінностей; сформувані позитивний соціальний досвід в процесі роботи у хоспісі, зафіксувати навички просоціальної поведінки, що забезпечать стійке перетворення майбутніх волонтерів, як об'єкту соціалізації, в самокерований суб'єкт.

Науковці порівнюють соціальне загартування з акупунктурою – крапковою технологією доторкання до резонансних зон соціального досвіду особистості, яка дозволяє продуктивно реагувати на типові життєві складності у спілкуванні з оточуючим середовищем. Соціальне загартування орієнтовано на включення студентства у такі обставини, які передбачають майбутні життєві ситуації, де можливі різноманітні складності, негативні впливи тощо [4]. Паліативна та хоспісна допомога являється тією складною та відповідальною сферою, що дозволяє включити майбутніх волонтерів в духовно затратну, психологічно напружену, соціально важливу діяльність та проявити свої найкращі соціальні якості у відповідності до засвоєних соціальних цінностей в формі важливої та необхідної для пацієнтів хоспісу поведінки.

Концепція соціального загартування передбачає збільшення стійкості, твердості, витримки особистості до стихійних складових соціального середовища. Завдяки попередній підготовці, майбутні волонтери в процесі практичної роботи у специфічно – складних умовах хоспісу, набувають навичок стриманості, врівноваженості, дисципліни. Основне призначення соціального загартування – виховання особистості у такому режимі самостійності, при якому він може, керуючись знаннями, власними можливостями, загальноприйнятими нормами соціальної поведінки, власним досвідом, приймати рішення, адекватні соціальній ситуації [4]. Важкі багатоаспектні проблеми паліативних хворих та членів їх сімей стимулюються волонтерів у хоспісі до прийняття власних

непростих рішень в ситуації, що пов'язані з допомогою невиліковним хворим, надання психологічної та моральної підтримки родичам пацієнтів, які, під час, страждають духовно більше, ніж паліативний пацієнт від фізичного болю.

Таким чином, соціальне загартування сприяє формуванню більшої стійкості студентства до стихійних процесів дорослого життя, що надає змогу не пасувати перед труднощами, гідно витримувати життєві негаразди, знаходити правильні рішення у складних ситуаціях, бути гідним членом територіальної громади, якого не можуть „зламати” будь-які випробування.

Однією з цілей діяльності громадської молодіжної волонтерської служби хоспісної допомоги „Ера милосердя” є формування соціального психолого-педагогічного середовища. Саме можливості мультипрофесійних та міждисциплінарних команд, куди залучені кращі спеціалісти з числа медичних працівників, психологів, соціальних працівників, соціальних педагогів, представників духовенства, дозволяють вирішувати проблем паліативних пацієнтів і членів їх сімей, та створювати сприятливе, для забезпечення високої якості життя людей з невиліковними діагнозами, соціальне середовище, що вважається центральним компонентом паліативної допомоги, де важливе місце займають волонтери хоспісу.

Розробка та впровадження необхідних умов забезпечення результативної підготовки волонтерів для роботи в умовах хоспісу завдяки реалізації проекту „Створення громадської молодіжної волонтерської служби хоспісної допомоги „Ера милосердя” Харківської обласної організації „Соціальний всесвіт” дозволили:

- запровадити соціально-педагогічними засобами специфіку та філософію паліативної допомоги в практику спеціалізованих медичних закладів;

- визначити місце та роль соціально-педагогічної діяльності у паліативній допомозі;

- обрати зміст та конкретні форми організації та реалізації волонтерської діяльності у паліативній допомозі;

- переформатувати відношення суспільства до невиліковно хворих людей шляхом проведення освітніх тренінгів для майбутніх волонтерів – студентів вищих навчальних закладів м. Харкова;

- організувати групи само та взаємопідтримки для родичів пацієнтів хоспісу та медичного персоналу;

- здійснювати профілактику емоційного вигорання медичних працівників та волонтерів соціально-педагогічними засобами;

- створити атмосферу єдиної міждисциплінарної команди в хоспісі, що здатна ефективно задовольняти гуманітарні потреби паліативних пацієнтів.

Вищезазначене є важливими результатами підготовки волонтерського корпусу молодіжної служби „Ера милосердя”.

Необхідно зазначити, що підтримка важко хворих людей, які приречені - висока чеснота, і такими добрими справами займалися багато представників різних релігійних конфесій. З виникненням і розвитком в Україні соціальної педагогіки – наукової дисципліни і практичної діяльності, надання соціальної ціннісно-духовної допомоги людям, стає її пріоритетом. За визначенням вчених, соціальний педагог – духовний, світський наставник. Тому розвиток соціальності є завданням соціальної педагогіки [2]. Працювати волонтером у хоспісі може духовно зріла та сильна людина.

Практичний соціальний досвід, отриманий молоддю в процесі волонтерської роботи у хоспісі, сприяє соціальному загартуванню студентства.

Список використаної літератури

- 1. Закон** України „Основи законодавства про охорону здоров’я” від 7 липня 2011 р. № 3611-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>. – Загл. с екрана.
- 2. Мудрик А. В.** Социализация человека : учеб. пособие для высш. учеб. заведений / А. В. Мудрик. – М. : Академия, 2004. — 304 с.
- 3. Пометун О.** Молодь обирає дію: співпрацюємо у соціальному проєкті : навч. посіб. для учителів старших класів основної та старшої школи / О. Пометун, І. Сущенко ; Благодійна орг. „Вчителі за демократію та партнерство”. – К. : А.П.Н., 2003. — 54 с.
- 4. Шакурова М. В.** Социальное воспитание в школе : учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / М. В. Шакурова ; под ред. А. В. Мудрика. – М. : Академия, 2004. – 272 с.

Анищенко А. П. Волонтерство в паллиативной помощи как способ социализации молодежи

В статье мы рассмотрели условия привлечения студенческой молодежи к волонтерской деятельности, обеспечения результативной работы будущих волонтеров в условиях хосписа, для которой необходимо обучение по разработанной инновационной программе теоретической психолого-педагогической подготовки будущих волонтеров и их социальное закаливание, путем практической реализации знаний и учений в процессе социально-значимой проектной деятельности общественной организации для удовлетворения потребностей паллиативных пациентов и их родственников.

Ключевые слова: волонтерство, социализация, паллиативная помощь, хоспис, молодежь, проектная деятельность, общественная организация.

Аніщенко А. П. Волонтерство у паліативній допомозі як засіб соціалізації молоді

У статті ми розглянули умови залучення студентської молоді до волонтерства та забезпечення результативної підготовки майбутніх волонтерів для роботи в умовах хоспісу, що потребують розробки

інноваційної програми теоретичного психолого-педагогічного навчання майбутніх волонтерів та їх соціального загартування через практичну реалізацію знань та умінь в процесі соціально значимої проектної діяльності педагогічно орієнтованої громадської організації щодо задоволення потреб невиліковно хворих людей та їх родичів.

Ключові слова: волонтерство, соціалізація, паліативна допомога, хоспіс, молодь, проектна діяльність, громадська організація.

Anishchenko A. P. The Volunteering in the Palliative care as a Way of Socialization of Young People

This article is described the conditions of encourage students to volunteer activities and ensuring efficient operation of future volunteers in a hospice. It required developing of innovative program of the theoretical psycho-pedagogical training of future volunteers and their social hardening, by practice realization of knowledge and teaching in process of social significant project's activity of public organizations to meet the needs of palliative care patients and their relatives.

Key words: volunteering, socialization, palliative care, hospice, youth, project activity, public organizations

Стаття надійшла до редакції 12.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.147.091.33:793.7:36-051

К. І. Атаманська

**РОЛЬ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ
МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА**

Сучасна система навчально-виховного процесу вищого навчального закладу потребує використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх фахівців. Обумовлено це політичними, соціально-економічними, світоглядними чинниками щодо необхідності підвищення якості та доступності сучасної освіти.

У процесі підготовки майбутнього соціального педагога важливо сформувати його професійний імідж. Адже робота соціального педагога перш за все має своєю метою гармонізацію особистості та її соціалізацію, результати якої впливають на розвиток всього соціуму в цілому.

Формування професійного іміджу майбутнього соціального педагога здійснюється за допомогою використання модульного навчання, проблемних ситуацій, методу кейс-стаді, методу творчих завдань, методу активного навчання тощо. Особливу роль у формуванні професійного